

Իրանուխերն պէհէր ախր-
րը իշխն ուրիշներ աւֆառ
իբրիմի տղան 2, վ, Լե-
ւոնեմի վ, սայր տղիւն
լար լիւն 1, ուր, Իրան ալ-
լաւորն գ մտն րնայն ի-
լանիւ ախրը 5 զ տուն

Մէքիւու պ սայիւր
Գալաթաւա Բէնէճէ, Լույ 5
ըստրիւնաւա Գաղը 8, 29
Իստրի լաւորնա Կարա-
պետ 8, Փանտոսան խմի-
նէ կէ մտաւր իրիճէ, Ե տիր

Մանգու մի էփրեար
 սենեակե 300 նիստի վե-
 ռիելով, ունեվի գըրդե-
 թի իսթանպուլ իշն 250
 զը. զէ ալթը այլըլը 125
 զը. զէ թաղաւար իշն
 բւսթա բարսոր իշնտե
 օրարագ, սենեվ գըյոն
 թի սաղ ագէն 250 զէ
 ալթը այլըլը տաթի 125
 զը. տուր :

Վէ արհէր նիստիսի
 40 բարսոր սաթըրըր :

ՌԻՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԷ ՎԷ ՄԷՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

1630

Թ. Էմմա 24

եա տալուհար տիմէք տիր, վե պուռ իս
սէ ղէնկինընէ մախասս պիր շէյ տիր
պաղը տասթարըն արղու վէ թէշվի
գինէ պինաէն, տէլլը եալընը պլլէ
թէ խըտուէթ վէ ֆէտաքալըլը իթ
մէք, իլլա շէրէֆ վէ փարա դազան
մադ նկլէթիլլէ, լըլպը Ագպ. վար
ժարան կիպի, ֆադաթ նէճէլի կին
տիւղլիւ, պիր սէրպէսթ մէքթէպ աշ
մաղլըլա նկլէթ իթմիլը տիր, իմիր
մէքթէպի մէղպուռ խլթանպուս
հաթտար պիր մահէլլտէ վէղըլլանազ
իւզլէ օլտուղումուղտան, ղէ հոկաս
լըրաէ քիշաու իթմէք մէլլիւնէ պու
լանտուրու մաղրասն, էվլաթընը միւ

(1) Ձևերի կերպի չօճադ իշխն պարսճ:

կարելի ըլլալը յոռա՞յ՝ բերելով՝ կա-
րենաութիւն տալ չուզեց . բայց խօս-
քերտ շարունակութեան մէջ հետեւե-
ալ առաջարկութիւնն ըսաւ յանա-
կրեկայս . «առաջարկութիւն մ'ունիմ,
բաւ , զոր եթէ Պ. վարդանանք ըն-
դունի , չէ թէ միայն ազգին պատիւ ,
այլ և թաղիս մեծ ծառայութիւն մը
(Օգոստէնի թշնամու լիւանցը մեքենագոր-
ծութիւն մը) բրտած պիտի ըլլայ : Այս-
պիսի բաւերտ տակ սրբազորած ած-
առաջարկութիւն մը ըսելը բոլորն ու
ալ հետաքրքրութեան առարկան ըլլա-
լով՝ ստիպեցինք որ յայտնէ իր առա-
ջարկութիւնը , որպէս զի Պ. վարդան-
եան ալ կարող ըլլայ իր որոշումը տալ
Առաջարկութիւնն այս եղաւ . «Այս տա-
րի Ազգ. Սահմանադրութեան տարե-
դարձի թարեկարարութեանց ու տնո-
րէնու թեւանցը համար յանուն Հայկ.
ընկերութեանն և ի նպատակ Սահմանի
եկեղեցւոյ և երկսեռ վարժարանաց շի-
նութեանց և անպատճառ Պ. վ. ըզան-
եանի տնօրէնութեան տակ Մասնաժո-
ղով մը կազմել . եթէ , բայց , Պ. վար-
դանեան իմ այս առաջարկութիւնս ըն-
դունի , ես ալ իբրեւ խմբագիր խօսք
կուտամ՝ աշխատել և այժմէն կապա-
հուցնեմ՝ որ եթէ մասնաժողովը Կ-Յ
չողենաւ վարձելու ըլլայ , դարձեալ
պարագայ տեղ չունենար . և եթէ փա-
նոսեան . . . տնի , (Թող ներսի մեզ
որ խօսակցութիւնները բաւ առ բաւ
գրեալ համար այս վերջին տողերը Պ.
Օ. ի խօսած ձեռնարկ գրենք) թող ու-
րիշ տեղ երկայ , ան տունն ես ալ զինքը
շինութեանց(1) թշնամի կը հրատարա-
կեմ , և այլն , և այլն » : Մենք այն դի-
չերտան այս խօսքերը իբրեւ յարձակ-
մանց նախադիմ նկատեցինք , և յոր-
մէ թագային մեծ վէճի մը ծագումը
նախատեսելով՝ որոշեցինք կազմուե-
լիք Մասնաժողովոյ անդամակցել , որ-
պէս զի ըլլալիք Խորհրդարանի մօտ
տեսնենք , և յանգէտս գործունելիք
թշնամանաց բոտ կարելոյն գիտազ-
րենք :

Մէկ քանի օր վերջը Պ. վարդան-
եան Մասնաժողովոյ պայմանագիրը
ներկայացուց մեզ , զոր և ոչ մէկ անձ
զեռ ստորագրած չէր , եւ որոյ պայ-
մաններն մեք ընդունելով առաջին ըս-
տորագրողն եղանք :

Երբ ստորագրեցաւ Ազգայնականութեան
ուրիշ տեղ երկայ , պատեհ առիթ
գտաւ Օրագիր և իր նպատակը յա-
ռա՞յ տանիլ սկսաւ . Տարեդարձի բա-
ժանման խնդիր մը յուզեց աւելի իր
կիրքը յազ եղանակով քան թէ Ազգ. կար-
ծեցեալ սկզբունք մը պաշտպանելու
համար , որուն կեղծ ձայնին և ոչ մի
խմբագիր արձագանք չի տուաւ . զա-
շակերտութիւն յանհաղատելու իրեն հը-
րաւորեց , մասնաժողովոյ խորհուրդ
տուաւ համաձայն զձեռնարկ աշակեր-
տութեան հետ , այս ալ չեղաւ , աւելի մեծ
ոճիւր մը գործեց . քանզի գրչի մը թու-
նաւ որիչ առեղծով Սահմանի զաւա-
կունքը ծախան աղեայը մատնեց , Ա-
զգայնական չողենալին անիւները կոտ-
րեւ , ըսաւ . « մի անգամ թեւանդ . ա-
պուշ , ես ըսաւ , Սահմանիդ , եթէ
ուրիշ թաղերու չողենալները մտնեն ,
և ին . և ին : Եթէ Տարեդարձի Մասնա-
ժողովը առանց թաղաւն նպատակի
կազմուած ըլլար , Օրագիր վերջիշեալ
տողերը պիտի գրէր որպէս . եւ ե-
թէ Հայկ. ընկերութեան Մասնաժողովը
նպատակ մ'ունէր , միտ մտնա-
ժողովներն իրենց ազգագործ ու նպատակ-

ներն չունէին արդեօք . եւ եթէ ու-
նէին , ինչո՞ւ Հայկ. ընկերութեան չո-
ղենալներն ուրիշ նախաձեռնողներ
հանգիստեցան . միթէ Սահմանի ը-
սելը ուրիշ վրայ բռնանալ բռնէ .
միթէ Սահմանի ըսելը ուրիշ թաղե-
ցիները անպատեհ ըսել է . միթէ
Հայկ. ընկերութեան ըսելը ուրիշ ըն-
կերութեանց իրաւունքը յախաբախել
ըսել է . Ազգ . Սահմանադրութեան
Տարեդարձը Ազգայնացի դպրոցական
հանգիստ . Ի Զիֆթ-Սոյի կատարելն
Օրագիր Ազգ . միտ թեւան ըստնում
երեւելոյն ուզեց և մեծ խռովութեան
պատճառ եղաւ . արդեօք Օրագիր Ազգ-
միտ թեւանը ամբողջ թագ մը խռովելու
մէջ կը վնասէ . ինչպէս հիմա ալ Օ-
րագիրներն Սահմանի մէջ զփանտու-
եան կենտրոնի , օտար , Կ-Յ , և ին .
կ'անուանեն . աղէկ միտ թեւան . թե-
րեւ Մասնաժողովոյ այս տարուան վը-
նորը ցոյց տրուելով բոտի թէ Ազգա-
եանց Ի Զիֆթ-Սոյի երթալն յա-
ռա՞յ եկաւ . ապի բոլորովն սխալ եւ
անհիմն է . Մասնաժողովը իր փնտր
մէջ եթէ մտնուէ , կրնայ գտնել . յա-
նուն Հայկ. ընկերութեան մասնաժո-
ղով կազմուեցաւ , որո՞ւ փառահեղ .
ուր էին Հայկ. ընկերութեան անդամ-
ները . ուր էր Սահմանի երկտասար-
գութիւնը . ուր սեղանը նստած էին ա-
ռանք . « Զիֆթ-Սոյի . « ոչ երբէք . ու-
րեմն ինչ էր տանց պատճառը . « հա-
մակրութեան պակասութիւն . « ինչ
էր փնտաւ պատճառը . « ժողովրդեան
պակասութիւն , ծախան չուսուցիչ լիւն :
Օրագիր , Պ. վ. ի տուած խոստման հա-
մեմատ թ. խորհուրդն ալ իրեն դոր-
ծիք բրաւ ինքը նոյն խորհուրդը տես-
նալով ըլլալով գիւրդութեամբ , ալ-
ոյնքն՝ զփանտուեան Զիֆթ-Սոյի եր-
թալն արդիւրեւ համար պաշտօնական
կերպով խորհուրդարան կանչուեցաւ . ու
էր կանչուր . « Թ. խորհուրդը առնալու-
թը , այսինքն Պ. Օգոստէն . « զի . « Զ-
փանտեան . « ինչ քանի համար . « ա-
նոր վրայ բռնանալու . բայց փանտ-
եան չի գնաց . որովհետեւ թաղ . խոր-
հուրդը հետ գործ չունէր . որովհետեւ
զինքը կանչուր , զինքը գտնուէ ուղ-
ղը՝ իր սխալով , թշնամին էր . ուստի
թաղ . խորհուրդն ալ փանտեանի խոր-
հուրդարան շերտալը իբրեւ նշանաւոր
դէպք մը արձանագրութեան տեսքը
անցուց(1) . ինչք գիտելու թէ առի ինչ
արդիւնք պիտի ունենայ :

Երկու խօսք ալ Մասնաժողովոյ
զեղծմանց վրայ բնեք , որոնք բաւա-
կան նպատակեցին ներկայ խռովութեան
արձագանքներ :

Մասնաժողովն յանգէտս իր Կ-Յ
անդամաց թեւագրութեամբն զեղծմանց
մէջ ինկաւ . դրանց եղած խորհուրդ և
Օրագրի գրածուց փնտաւար հետե-
ւանքները նախատեսելով՝ փոխանակ
օրինաւորութիւն գործելու ապօրինա-
ւորութեանց յարկերն ինկաւ . Օրագրի
խորհուրդը կարեւորութիւն
տուաւ և աշխատեցաւ զաշակերտու-
հիւ իր կողմը շահել , մէկ քանիներ
ստորագրութեան թուղթ ի ձեռն
տուները պարտեցան և զձեռք համ-
գել ջանացին , և մինչդեռ 60-70 աշա-
կերտութիւն իրենց կողմն ունենալ կերե-
ւակայէին , յամօթ և ի նախատես
իրենց ստորերկրեայ մեքենայութեանց
միայն իրենց զաւակաց վրայ կրցան
բռնանալ (թուղթ Կ-Յ) . սուտ յայտա-
բարութիւններ հրատարակուեցան , Ս.
Փրկչեան վարժարանի աշակերտաց ծախ

սր Պէտրոս-տէրէցի ազգային մը պի-
տի ընէ բաւեցաւ , տար սուտ և թըշ-
նամական ոգով գրած ըլլալը հաս-
կեցուցաւ , պարծանօք Ս. Փրկչեան
վարժարանի աշակերտաց և Հիւսարու
Ստեփանեան վարժարանի աշակերտուհ-
եաց տարեդարձի տանիլը հրատարա-
կեց , բայց ամօթով իր աչքին առջեւ
եղալ Սահման վարժարանի խեղճ ա-
շակերտները չ'տեսաւ . մենք մէկ քա-
նիներու հետ թէպէտ և քանիցս ան-
գամ Ս. վարժարանի աշակերտաց հա-
մար առաջարկեցինք , բայց մեր առա-
ջարկութիւնը չ'ընդունուեցաւ . ինչո՞ւ .
« վան զի խեղճ մանկտին հագնելու
կանոնաւոր հագուստ չ'ունէր , վան
զի անոց հագուստ չ'ունէր պէտք էր .
վան զի եթէ ունեցած յիշատակե-
րովն տանէին , ժողովուրդը պի-
տի այպանէր զՕգոստէն և զՀայկ . ընկե-
րութիւն , բայց ատեւով Սահման
վարժարանի աշակերտաց թշնամու-
թիւնը Ազգայնականութեան անցած մաք-
րութեան , միաձուլութեան և պարզու-
թեան հետ , որոնք Սահմանից քոյ-
րերն ըլլալով՝ փանտեանի խնամուց
տակ կը հողածուէին , սանձարձակ բե-
րաններ տար ալ նորապիւրութիւն , մե-
տա՞ անուանեցին :

Մասնաժողովն իր այս զեղծմանց
մէջ այլանշալ հրէ՛յ մ'ալ պիտի ծնէր
եթէ մենք չարդիւնէինք , Գիւրդ մը բաւ
ստիպութեան Մասնաժողովոյ կար-
գալութիւններն բնեւ համար Հայկ.
դրոսարանի հաւաքում էինք , հան-
տեսանք որ նոյն գիւրդուան ժողովն
աւելի Ազգայնական վրայ յարձակելու
համար էր . քան թէ կարեւոր կարգադ-
րութիւններն բնեւ համար : Սոյն գի-
շերը Մասնաժողովոյ երկրորդ յայտա-
բարութիւնը պիտի խմբագրուէր , եւ
ահա Պ. վարդանեան գէմն անցնելով
ուզեց որ այսպէս սխալմ յայտարա-
րութիւնը « Մասնաժողովն թէպէտ և
չորս չողենաւ պիտի վարձէր , սակայն
տեսնելով որ Ազգայնական մեր նորա-
կին փնտ և պատճառէ , առ այժմ
միայն երկու չողենաւ կը վարձենք , և
այլն » . ուրիշ տեղ մ'ալ այսպէս կու-
ղէր գրուի . « Ազգայնական վարժարանի
աշակերտութեանց մեծ մասը չուզելով
իրենց Տնօրէնութեան հետ երթալ ,
մեզ հետ պիտի գան (1) » : Մենք այս
խօսքերուն գէմ՝ բողբոջեցինք . Մա-
նաժողովոյ չորս չողենաւ վարձելու
խորհուրդը բրտած ըլլալն խմբու-
ցինք , Ազգայնացի Հիւսարու-խիւ-
լէսի գաւառ վրայ կատարեալ ազա-
հովութիւն չունենալին ըսինք . տա-
րեդարձի յայտարարութեան մէջ այն
տեսակ խնդիրներ յազելը աւելորդ
ըլլալը կրկնեցինք , և վերջապէս ծա-
գելիք հետեւանքները մի առ մի թը-
ւեցինք , բայց մեր արդար ձայնը ան-
շիջի եղաւ , և փոխադարձ ծանր խօս-
քեր եղան իրարու , տեսնելով որ հա-
մաձայնիւն անկարելի է , սա խօսքերն
ըսինք . « Եթէ վաղն այս տեսակ յոյ-
տարարութիւն մը տալու , գիտելիք որ
հրապարակաւ պիտի բողբոջեմ՝ ձեր ա-
պօրինաւորութեանց գէմ , և ինքնե-
քս Մասնաժողովոյ անդամակցութե-
նէ հրաժարեալ պիտի հրատարակեմ
զատեք ըսելով մեկնեցանք :

Մեր երթալն վերջը կարծիքներն
երկուքի բաժնուէր են , բաւական վի-
ճարանութիւն է եղեր ու ժողովը յըր-
ւեր է , Հետեւեալ օրը մասնաժողովոյ
անդամ մը եկաւ մեզ խմբուց որ տոջի
գիւրդուան յիշեալ յայտարարութիւնը

պատուաւորութիւն մը գրուիլ որոշու-
է , և դարձեալ մեր անդամակցութիւ-
նը խնդրեց : Փանտեան Էֆէնտի ա-
նոց շատերը լսելով մինչև տարեդար-
ձի օրը լուռ կեցաւ , տարեդարձը ա-
ռանց որ և է վտանգի և փնտաւ կա-
տարուեցաւ , և յետոյ սկսաւ իրեն
գէմ՝ եղած թշնամութեանց և գրոտ-
ծաց պատասխանել :

Երբ Զիֆթ-Սոյի կատարում հան-
գէտին նկարագրութեան առիթ յար-
մարագայն միջոցաւ մը Հայկ. ընկերու-
թեան կողմանէ տեղի ունեցած թշնա-
մութիւններն ու գործում անտե-
ղութիւնները լիւնց փանտեան Էֆէն-
տի , Պ. կրճիկեան Հայկ. ընկերութեան
կողմանէ մէկ քանի անգամ՝ պատուա-
խանեց , և ընկերութիւնը գովելով ըզ
փանտեան ընկերութեան թշնամի հը-
րատարակեց , փանտեան ընկերու-
թեան գովարձան ձեռնարկութիւնները
խմանալ ուզեց , և ընկերութեան անհո-
գութիւնը ցոյցնելու մօտք Առաջադ-
րութի համար հաւաքեալ տանիլ օրի-
նակ բերաւ և հարցուց թէ « արդեօք
ստույգ է նոյն ստակէն 20 տակ Օրագ-
րի պողպղը անցած ըլլալու լուրք : Օ-
րագիր փոխանակ այս լուրն ստույգ
կամ սխալ ըլլալն խմբեցելու և ինքը
զինքը արդարացնելու անկող հայհո-
յանքներ տեղաց , Ազգայնական պատի-
ւը իր անձնականին համար Հայկ. ըն-
կերութեան ուղղեալ հարցման մը զո-
հեց , և զանի անպատեհ , ժողովուր-
դը զայրացաւ , և Սահման յազման
մէջ ինկաւ :

Հոս միտքերնիւ ինկաւ Կ-Յ ամիս յա-
ռա՞յ Օրագրի առ փանտեան բրտած մէկ
զրպարտութիւնը թէ « Թափառական
Հիւսարու համար հաւաքում ստակի-
ղուեց անցուցիւ չմտածելով այն ծա-
մանակ այս զրպարտութեանց հետե-
ւանքը , չմտածելով որ փանտեան ծա-
նոր գործ մը ստանձնած է , և հիմն
որ իրեն համար այս տեսակ հարցում
մը ըլլաւ , իր սրտին մէջ միտքեալ թոյ-
ները դուրս պրտելուց և թաղը վրո-
գովեց :

Մեծ Գաղութեան եղբայր խնդրեք Օ-
րագրի թշնամութիւններն աւելի դըր-
գուեցին . Օրագրի այնպէս խաբած էր
ժողովուրդը որ իբր թէ իր աղաչանքը
Գաղութեան Էֆէնտի Սահմանից ա-
մէ միայն 1000 տակ ուղղով՝ երկու
գպրոցաց շինութիւններ իրենց վրայ ա-
ռած ըլլան . Պ. Օ. ի այս կեղծ քաջա-
թեանը վրայ տնեք Պէտրոս , տնեք
ձեռքը թափ վեցին , տնեք ու կուտու-
կը ծեծեցին . առի վարպետութիւն մ'էր
ժողովրդեան վտանգութիւնն ու հա-
մակրութիւնը առ ինքն գրաւելու հա-
մար , սակայն երբ փանտեան Էֆէնտի
այս Օգոստէնահաւ տարածաշրջանի ին-
քի ստիպուեցան այնպիսի ստու թեւան
մը և չինութեանց վերաբերեալ մէկ
քանի կէտերու գէմը օրը բռնուալ , և
Օրագրի երբ ժողովրդեան առջեւ իր այս
խաբէութեամբը խայտառակուեցաւ ,
և իր զիջմանը թիւնն կրկնապատկեց ,
և սկսաւ իր բոլոր թերթերուն մէջ և
ամեն տեղ զփանտեան չինութեանց
թշնամի ցոյցնել , սա համազմունք որ
Սահմանից իր ձայնին ականջ կը
կախեն և զփանտեան կատեն , սակայն
երբ տեսաւ իր այս հնարագիտութեան
ալ ազալուիւն ելնելը , աւելի վատ մի-
ջոյի մը գիմեց , ժողովրդեան մեծ և
զգոն մտաւ անուանարկեց , Ազգաւա-
նոր պաշտպանողները չինութեանց թըշ-
նամի են , բաւա՞ : Հիմա իրաւունք չու-
նինք մենք ալ այս խօսքին հետեւըր-

(1) Նապոլիի պաւ փառքը հալեալ ին-
քա ինքնակալ տիր .

(1) Վահ , վահ , վահ , ախր . ախր , քի
պիլ իրանը ու կ'ունենէ եկեղեցի տիր :

(1) Ինքն իր զորքերու Օգոստէն Էֆէնտի
ուսմանը արդար տեղից :

